

Dariusz GRAJ*

LUKA BEZROBOCIA JAKO ALTERNATYWNY WSKAŹNIK WYKRYWAJĄCY ZAKŁÓCENIA NIERÓWNOWAGI MAKROEKONOMICZNEJ W UE

Zarys treści: Ostry przebieg kryzysu, eksplozja stopy bezrobocia i zagrożenie utraty wypłacalności w niektórych krajach spowodowały wdrożenie szeregu nowych inicjatyw w zakresie wzmocnienia koordynacji i nadzoru narodowych polityk gospodarczych w UE. Podstawowym narzędziem do realizacji tego celu jest Procedura Nierównowagi Makroekonomicznej, której istotnym elementem jest prewencyjne wykrywanie i ewentualna korekta wszelkich zakłóceń nierównowagi. Do wykrywania tych zakłóceń służy tabela wskaźników (*Scoreboard*), zawierająca 11 indykatów o ściśle określonych, dopuszczalnych parametrach brzegowych. Monitorowanie nierównowagi rynków pracy, będące istotnym elementem wykrywania zakłóceń w skali makro, oparto na obserwacji stopy bezrobocia, wyrażonej w postaci 3-letniej średniej kroczącej. Jednak tak skonstruowany wskaźnik nie spełnia wystarczająco dobrze funkcji wczesnego wykrywania zakłóceń nierównowagi. Wręcz przeciwnie, w latach bezpośrednio poprzedzających wybuch zjawisk kryzysowych (2006-2008) wskaźnik ten informował o stałej poprawie równowagi rynków pracy w krajach UE. W niniejszej pracy przedstawiono alternatywny wskaźnik wykrywający zakłócenia – lukę bezrobocia, rozumianą jako różnica pomiędzy rzeczywistą stopą bezrobocia a stopą NAIRU. Przeprowadzone badanie prowadzi do wniosku, że luka bezrobocia znacznie lepiej niż 3-letnia stopa bezrobocia sygnalizuje występowanie wszelkich, potencjalnie niebezpiecznych zakłóceń nierównowagi rynków pracy. Kwestią osobną pozostaje sposób określenia istotności i trwałości wykrytych zakłóceń, co prawdopodobnie musi być przedmiotem dodatkowych badań. Monitorowanie nierównowagi rynków pracy za pomocą luki bezrobocia jest próbą wykrywania zakłóceń na bardzo wczesnym etapie ich występowania i daje szansę na podjęcie niezbędnych działań korekcyjnych.

Słowa kluczowe: koordynacja polityki gospodarczej, nierównowagi makroekonomiczne, tabela wskaźników, zarządzanie kryzysowe.

* Katedra Ekonomii, Wydział Nauk Ekonomicznych, Politechnika Koszalińska

Wprowadzenie

Kryzys gospodarczy i ostry kryzys zadłużenia niektórych państw europejskich zmusił Unię Europejską do podjęcia szeregu inicjatyw politycznych, zmierzających do wzmocnienia zarządzania gospodarczego w UE. Na wniosek Komisji Europejskiej z dnia 29 września 2010 opracowano nowe przepisy wykonawcze, dotyczące wzmocnionej koordynacji narodowych polityk gospodarczych, które zostały opublikowane w tzw. „Sześciopaku”¹ 23 listopada 2011. Na mocy rozporządzenia nr 1176/2011 ustanowiony został mechanizm ostrzegania w celu wykrywania zakłóceń nierównowagi oraz specjalna procedura służąca korygowaniu nadmiernych zakłóceń. W rozporządzeniu nr 1174/2011 ustanowione zostały sankcje nakładane na te państwa członkowskie strefy euro, które nie stosują się do zaleceń przyjętych na poziomie europejskim, aby skorygować nadmierne zakłócenia nierównowagi w ich krajach. Komisja przygotowuje roczne sprawozdanie, aby wcześniej wykrywać zakłócenia nierównowagi. Sprawozdanie to zawiera ocenę gospodarczo-finansową opartą na tabeli wskaźników istotnych dla wykrywania zakłóceń. W sprawozdaniu wskazane zostają państwa członkowskie, w których mogą występować zakłócenia nierównowagi lub które mogą być na nie narażone. Dla każdego takiego państwa Komisja przeprowadza szczegółową ocenę sytuacji, pozwalającą na stwierdzenie, czy:

- w danym państwie członkowskim występują zakłócenia nierównowagi. W stosownym przypadku Rada może skierować do danego państwa członkowskiego konieczne zalecenia, których przeglądu Rada dokonuje co roku w kontekście Europejskiego Semestru, lub
- w danym państwie członkowskim występują nadmierne zakłócenia nierównowagi. W takim przypadku wszczęta zostaje specjalna procedura.

Podstawowym elementem sporządzanej oceny jest tabela wskaźników (*Scoreboard Headline Indicators*), zawierająca 11 łatwo dostępnych mierników makroekonomicznych i makro finansowych. Przyjęte w tabeli parametry oraz ich dopuszczalne progi nie są, co warto podkreślić, traktowane jako cele bezpośrednie narodowych polityk gospodarczych, a interpretacja wyników z tabeli musi być pogłębiona szczegółową analizą ekonomiczną. Utworzony nowy mechanizm nadzorczy, zwany Procedurą Nierównowagi Makroekonomicznej (*Macroeconomic Imbalance Procedure*) zmierza do

¹ Sześciopak to zestaw 5 rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady UE (1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011) i jednej dyrektywy Rady UE (2011/85/UE).

wczesnego wykrywania i ewentualnej korekty pojawiających się zakłóceń w różnych obszarach nierównowagi makroekonomicznej.

Tabela wskaźników

Dobór mierników do opracowanej tabeli opierał się na następujących zasadach². Po pierwsze, wybór powinien koncentrować się na najbardziej istotnych wskaźnikach, które mogą stanowić o zaburzeniach równowagi w wymiarze makroekonomicznym i stanowić o utracie konkurencyjności międzynarodowej. Dobór ten musi uwzględniać dorobek literatury ekonomicznej, dotyczącej powiązania badanych wskaźników z historią kryzysów gospodarczych.

Po drugie, przyjęte wskaźniki oraz wartości dopuszczalnych progów muszą zapewniać niezawodną sygnalizację zakłóceń nierównowagi oraz zapewniać ich wykrycie na wczesnym etapie występowania. Dopuszczalne progi powinny być ustalone na rozsądnym poziomie, tak by uniknąć „falszywych alarmów” ale jednocześnie szybko zidentyfikować pojawiający się problem. Progi powinny być ustalane metodą statystyczną, w oparciu o dolny lub górny kwartył historycznego rozkładu danych.

Po trzecie, wynik ma ważną rolę komunikacyjną. Dlatego tablica powinna składać się z jak najmniejszej liczby wskaźników, które w sposób prosty, jednoznaczny i przejrzysty pozwolą na prezentację wyników do publicznej wiadomości.

Po czwarte, dobór wskaźników musi opierać się na niezawodnych danych o wysokiej jakości, zgodnych z zasadami Europejskiego Kodeksu Praktyk Statystycznych. Podstawowym źródłem danych powinien być Eurostat, a w przypadku gdy dane Eurostat nie są dostępne, to inne renomowane źródło o najwyższej jakości (na przykład EBC).

W oparciu o powyższe zasady sporządzono tabelę wskaźników³ obejmującą:

- saldo rachunku obrotów bieżących (*CA – Current Account Balance*), wyrażone w postaci 3-letniej średniej kroczącej;
- międzynarodową pozycję inwestycyjną netto (*NIIP – Net International Investment Position*), wyrażoną w % PKB;

² Komisja Europejska, Scoreboard for the surveillance of macroeconomic imbalances, „*European Economy*”, *Occasional Papers* 92, February 2012, s. 4.

³ Komisja Europejska, Scoreboard for the Surveillance of Macroeconomic Imbalances: Envisaged Initial Design, „*Commission Staff Working Paper*”, SEC(2011) 1361 final, 8.11.2011, Brussels.

- udział rynków eksportowych (*EMS- Export Market Shares*), wyrażony zmianą procentową w ciągu 5 lat;
- nominalne jednostkowe koszty pracy (*ULC – Unit Labour Costs*), wyrażone zmianą procentową w ciągu 3 lat;
- realny efektywny kurs walutowy (*REER – Real Effective Exchange Rate*), wyliczony względem 35 wysoko uprzemysłowionych krajów, wyrażony zmianą procentową w ciągu 3 lat⁴;
- zadłużenie sektora prywatnego (*PSD – Private Sector Debt*), wyrażone w % PKB;
- przepływy kredytowe sektora prywatnego (*PSCF – Private Sector Credit Flow*) w % PKB;
- ceny nieruchomości mieszkaniowych (*HPI – House Prices Index*), mierzone rok do roku, deflowane wskaźnikiem konsumpcji;
- zadłużenie sektora finansów publicznych (*GGSD – Gross Government Sector Debt*), wyrażone w % PKB;
- stopę bezrobocia (*U – Unemployment Rate*), wyrażoną 3-letnią średnią kroczącą;
- zobowiązania sektora finansowego (*TFSL – Total Financial Sector Liabilities*), mierzone zmianą procentową rok do roku.

Stopa bezrobocia jako wskaźnik nierównowagi makroekonomicznej

Publikacja tabeli wskaźników była poprzedzona szeregiem konsultacji i badań z udziałem Komisji Europejskiej (2010a, 2010b, 2010c, 2010d), Europejskiego Banku Centralnego (2010), Rady Europejskiej (2010) oraz Niemieckiego Ministerstwa Gospodarki i Technologii (2010). Dyskusja dotyczyła m.in. proponowanych wskaźników i ich zdolności do wczesnego wysyłania wiarygodnych sygnałów ostrzegawczych. W literaturze przyjmuje się, że wczesne sygnały powinny być identyfikowalne w ciągu 12-24 miesięcy przed wystąpieniem zjawisk kryzysowych⁵. W zakresie analizy wskaźników wskazywano na szczególnie znaczenie nierównowagi rynku pracy⁶. Zmiany

⁴ Komisja Europejska dokonała zmian 13 listopada 2013 w: *Technical Changes to the Scoreboard and Auxiliary Indicators*, SWD(2013) 790, Alert Mechanism Report 2014, Brussels. REER wyliczany jest względem 41 krajów wysoko uprzemysłowionych.

⁵ T. Knedlik, G. Schweinitz, *Macroeconomic Imbalances as Indicators for Debt Crises in Europe*, IWH Diskussionspapiere No 12, Halle Institute for Economic Research, August 2011, s. 11.

⁶ M. Heise i in., *The EuroMonitor 2010 – Indicators for Balanced Growth*. 25. Oktober 2010, s. 38.

stopy bezrobocia mogą sygnalizować potencjalnie błędną alokację zasobów⁷. Ostatecznie przyjęto do tabeli stopę bezrobocia, wyrażoną w postaci średniej kroczącej z 3 lat, dzięki czemu jest ona niezależna od silnej, zdaniem autorów, krótkookresowej zmienności. Tak zaprezentowany wskaźnik stopy bezrobocia może być postrzegany, zdaniem autorów, jako wskaźnik bezrobocia strukturalnego, a przyjęcie 10% progu dopuszczalności wynika z wyliczeń statystycznych, opartych na górnym kwartylu historycznego rozkładu danych. Przyjęcie takiej konstrukcji wskaźnika eliminuje analizę fluktuacji stopy bezrobocia poniżej przyjętego 10% progu. W interpretacji ekonomicznej autorzy wskazują, że analizowana stopa bezrobocia nie może być traktowana jako cel polityki makroekonomicznej, a przekroczenie dopuszczalnego progu nie musi się wiązać z natychmiastowym wszczęciem Procedury Nierównowagi Makroekonomicznej. Pełni on raczej funkcję informacyjną.

Tabela 1. Tabela wskaźników: Stopa bezrobocia (3-letnia średnia krocząca) w krajach UE w latach 2001-2012

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BE	7,3	7,0	7,4	8,0	8,3	8,4	8,1	7,6	7,5	7,7	7,8	7,7
BG	na	18,0	17,2	14,7	12,0	10,4	8,6	7,1	6,5	7,5	9,4	11,3
CZ	8,4	8,0	7,7	7,8	8,0	7,8	6,8	5,6	5,5	6,1	6,9	7,0
DK	4,7	4,5	4,8	5,2	5,2	4,7	4,2	3,7	4,4	5,6	7,0	7,5
DE	8,2	8,2	8,8	9,7	10,5	10,7	10,1	8,8	8,0	7,5	6,9	6,2
EE	12,5	12,2	11,0	10,0	9,2	7,8	6,1	5,3	8,0	12,0	14,4	13,2
IE	4,6	4,2	4,3	4,5	4,5	4,4	4,5	5,1	7,6	10,6	13,3	14,4
EL	11,3	10,7	10,2	10,2	10,0	9,8	9,0	8,3	8,5	9,9	13,2	18,2
ES	11,8	11,2	11,1	11,2	10,5	9,5	8,6	9,4	12,6	16,5	19,9	22,3
FR	9,2	8,5	8,5	8,8	9,2	9,3	9,0	8,5	8,6	9,0	9,6	9,9
IT	10,0	9,2	8,6	8,3	8,1	7,5	6,9	6,5	6,9	7,6	8,2	9,2
CY	na	4,1	4,0	4,2	4,8	5,0	4,7	4,2	4,4	5,2	6,6	8,7
LV	13,6	13,1	12,4	11,8	10,7	9,3	7,8	7,3	10,9	15,3	18,1	16,9
LT	16,1	15,9	14,5	12,5	10,7	8,4	6,1	5,3	8,0	12,5	15,6	15,6
LU	2,2	2,2	2,8	3,8	4,5	4,7	4,5	4,6	4,7	4,9	4,8	4,8
HU	6,2	5,8	5,6	5,8	6,3	6,9	7,3	7,5	8,4	9,7	10,7	11,0
MT	na	7,3	7,6	7,5	7,4	7,1	6,9	6,5	6,5	6,6	6,8	6,6
NL	3,0	2,9	3,3	4,1	4,8	4,9	4,4	3,7	3,5	3,8	4,2	4,7
AT	3,7	3,8	4,0	4,5	4,8	5,0	4,8	4,3	4,3	4,3	4,4	4,3
PL	15,9	18,1	19,3	19,6	18,8	16,9	13,8	10,2	8,3	8,3	9,2	9,8
PT	4,7	4,9	5,8	6,8	7,7	8,2	8,7	8,7	9,3	10,4	11,9	13,6
RO	6,5	6,9	6,9	7,4	7,3	7,5	6,9	6,5	6,4	6,6	7,2	7,2
SL	6,8	6,4	6,4	6,5	6,5	6,3	5,8	5,1	5,0	5,9	7,1	8,1
SK	18,3	19,1	18,7	18,3	17,5	16,1	13,7	11,4	11,0	12,1	13,4	14,0
FI	9,7	9,3	9,1	9,0	8,7	8,3	7,6	7,0	7,2	7,7	8,1	8,0
SE	6,1	5,8	6,1	6,6	7,2	7,4	7,0	6,5	6,9	7,6	8,1	8,1
UK	5,4	5,2	5,0	4,9	4,8	5,0	5,2	5,4	6,2	7,0	7,8	7,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisji Europejskiej, dla lat 2001-2011: *Alert Mechanism Report – 2013 (2012)*. Dane dla roku 2012: *MIP Scoreboard 2012* Eurostat newsrelease z 13 listopada 2013.

⁷ Komisja Europejska, *Scoreboard for the Surveillance of macroeconomic imbalances*, European Economy, op. cit, s. 23.

Stopa bezrobocia, liczona jako 3-letnia średnia krocząca, miała w swej konstrukcji sygnalizować występowanie zakłóceń nierównowagi rynków pracy. Z uwagi na załamanie gospodarcze w roku 2009, zakłóceń nierównowagi rynków pracy należy poszukiwać w latach bezpośrednio poprzedzających wybuch kryzysu, czyli w latach 2006-2008. Jednak szczegółowa analiza tabeli wskazuje raczej na zmniejszającą się ilość sygnałów o występujących zakłóceniach. W roku 2005 alert dotyczył 8 krajów, w 2006 – 4 krajów, w 2007 – 3 krajów, a w 2008 dotyczył tylko 2 krajów: Polski i Słowacji. Na podstawie tabeli 1 można dojść do wniosku, że w roku 2008 rynki pracy w większości krajów europejskich nie generowały sygnałów o zakłóceniach nierównowagi. W obliczu znanych już skutków kryzysu i eksplozji stopy bezrobocia w niektórych krajach, trudno jest zgodzić się z taką tezą. W latach 2009-2012 ilość alertów wzrosła i w roku 2012 dotyczyła 10 krajów.

Przyjęcie 3-letniej średniej kroczącej stopy bezrobocia jako wskaźnika monitorującego nierównowagę rynku pracy wydaje się być niewystarczające i niespełniające ogólnych założeń tworzenia tabeli wskaźników.

Po pierwsze, podstawowym zadaniem wskaźników jest wczesne wykrywanie zakłóceń nierównowagi. Stopa bezrobocia, mierzona jako 3-letnia średnia krocząca nie pełni roli wykrywającej, raczej pokazuje średniookresowy stan rynku pracy, będący albo wynikiem zmian strukturalnych (na przykład historycznie i kulturowo uwarunkowanej wysokiej stopy bezrobocia), albo wynikiem zdarzeń przeszłych, będących wynikiem zakłócenia nierównowagi makroekonomicznej i błędnej alokacji zasobów rynku pracy. Tak przedstawiona stopa bezrobocia nie pełni funkcji sygnalizacyjnej i całkowicie pomija zakłócenia równowagi rynku pracy przy stopie niższej niż 10%. Funkcja tego wskaźnika w tabeli ogranicza się jedynie do sygnalizowania ewentualnych trudności z utrzymaniem równowagi fiskalnej, po przekroczeniu dopuszczalnego progu.

Po drugie, prezentowana stopa bezrobocia nie znajduje dostatecznego umocowania w dorobku literatury ekonomicznej. Niezwykle trudno jest powiązać 3-letnią średnią krocząca z przyczynami kryzysów gospodarczych, takie ujęcie stopy bezrobocia informuje raczej o skutkach kryzysów niż o jego przyczynach.

Po trzecie, ustalenie dopuszczalnego progu na poziomie 10%, wynikające ze statystycznego, historycznego rozkładu danych, całkowicie eliminuje różnorodność i specyfikę poszczególnych rynków pracy. Stan równowagi rynku pracy dość powszechnie w literaturze światowej jest utożsamiany ze zgodnością rzeczywistej stopy bezrobocia z poziomem stopy naturalnej. Takie ustawienie progu praktycznie informuje jedynie o zbyt wysokim bezrobociu (w sensie strukturalnym), mogącym skutkować problemami natury fiskalnej.

Równowaga ogólna i luka bezrobocia

Głównym celem ustanowionej przez władze UE Procedury Nierównowagi Makroekonomicznej jest identyfikacja potencjalnych zagrożeń i zapobieganie powstawaniu szkodliwych zaburzeń nierównowagi makroekonomicznej. Samo pojęcie równowagi makroekonomicznej nie jest w Procedurze ściśle zdefiniowane. W literaturze ekonomicznej przyjmuje się różne definicje i prawdopodobnie niezwykle trudno jest ustalić jeden „magiczny” stan równowagi. Możemy raczej mówić o całym zespole różnych równowag, innych dla krajów wysokorozwiniętych, innych dla krajów „doganiających”, dotyczących podstawowych obszarów równowagi makroekonomicznej. UE stara się wypracować jakiś rodzaj uniwersalnego wzorca, który niezmiennie od Traktatu z Maastricht opiera się na stabilizacji inflacji, „zdrowych” finansach publicznych i trwałej równowadze płatniczej rachunku obrotów bieżących. W sposób bardzo ogólny można przyjąć, że gospodarka znajduje się w stanie równowagi, gdy rzeczywista produkcja jest bliska produkcji potencjalnej, inflacja znajduje się na niskim poziomie, zgodnym z celem banku centralnego, saldo sektora finansów publicznych jest nieujemne, a rachunek obrotów bieżących zapewnia utrzymanie trwałej zdolności płatniczej. W literaturze ekonomicznej dość powszechnie przyjmuje się, że utrzymywanie rzeczywistej produkcji wokół produkcji potencjalnej wiąże się z równowagą rynku pracy, rozumianą jako stan bliskiego lokowania stopy bezrobocia wokół stopy naturalnej⁸ lub stopy NAIRU⁹. Naturalna stopa bezrobocia jest zmienną nieobserwowalną, a różne metody jej estymacji mogą prowadzić do zupełnie różnych wyników¹⁰. Pomimo różnych metod i sposobów szacowania stopy naturalnej, zdając sobie sprawę z ryzyka popełnienia błędów w estymacji, warto jednak spojrzeć na problem równowagi rynku pracy przez pryzmat odchylenia rzeczywistej stopy bezrobocia od stopy naturalnej – czyli luki bezrobocia¹¹:

$$U_{gap} = U_n - U_t \quad (1)$$

⁸ M. Friedman, „Rola polityki pieniężnej”, w: *Teoria i polityka stabilizacji koniunktury. Wybór tekstów* (opr. A. Szeworski), PWE, Warszawa, 1975, s. 271.

⁹ C. Borio, P. Disayat, M. Juselius, „*Rethinking potential output: Embedding information about the financial cycle*”, BIS Working Papers, No 404, January 2013, s. 3.

¹⁰ K. Mc Morrow, W. Roeger, „*Time – Varying Nairu/Nawru Estimates for the EU's Member States*”, ECFIN, *Economic Paper*, No 145, September 2000, s. 33-35.

¹¹ I. Koske, N. Pain, „*The Usefulness of Output Gaps for Policy Analysis*”, OECD Economic Department Working Papers, No 621, 2008, s. 5.

gdzie:

U_{gap} to luka bezrobocia,

U_n to naturalna stopa bezrobocia (w tej pracy utożsamiana ze stopą NAIRU),

U_t to rzeczywista stopa bezrobocia w czasie (t).

Luka bezrobocia jako wskaźnik wykrywania zakłóceń nierównowagi rynku pracy

Obserwacja zmian stopy bezrobocia wydaje się szczególnie ważna w procesie wykrywania zakłóceń nierównowagi makroekonomicznej. „*Wahania bezrobocia przypuszczalnie pozwalają zmierzyć amplitudę cyklu koniunktury*”¹². W literaturze luka bezrobocia bywa traktowana jako rodzaj luki popytowej, a jej dodatnie lub ujemne lokowanie może świadczyć o bieżącym poziomie aktywności gospodarczej¹³. Przyjęcie do wyliczenia luki bezrobocia stopy NAIRU znajduje swoje uzasadnienie w dostępnej literaturze¹⁴.

Z teoretycznego punktu widzenia estymowana metodami ekonometrycznymi (ex post) stopa NAIRU należy uwzględnić wpływ czynników cyklicznych, wyznaczając potencjalną stopę równowagi rynku pracy. Obserwacja empiryczna wskazuje, że rzeczywista stopa bezrobocia zazwyczaj różni się od stopy NAIRU, tworząc lukę bezrobocia, świadczącą o zakłóceniach nierównowagi:

- gdy $U_{gap} > 0$, to rzeczywista stopa bezrobocia znajduje się poniżej potencjalnej stopy równowagi (NAIRU) – możliwe błędne alokacje zasobów;
- gdy $U_{gap} < 0$, to rzeczywista stopa bezrobocia znajduje się powyżej potencjalnej stopy równowagi (NAIRU) – zasoby nie w pełni wykorzystane.

Występowanie takich krótkookresowych zakłóceń nierównowagi rynku pracy nie stanowi jednak podstaw do wnioskowania o istotnym zaburzeniu nierównowagi makroekonomicznej. W długim okresie pełnego cyklu koniunkturalnego wahania poziomu aktywności gospodarczej są naturalne, dlatego skumulowane luki bezrobocia powinny w długim okresie ulec zbilansowaniu.

¹² R. Solow, *Jak ostrożny powinien być bank centralny?*, w: *Inflacja, bezrobocie a polityka monetarna*, pod red. B.L. Friedmana, Cedewu, Warszawa, 2002, s. 112.

¹³ I. Koske, N. Pain, op. cit. s. 13.

¹⁴ L. Ball, N. G. Mankiw, *The NAIRU in Theory and Practice*, „Journal of Economic Perspectives” Volume 16, Number 4-Fall 2002, s. 112.

$$CU_{gap} = \sum_t^i U_{gap} \quad (2)$$

gdzie:

CU_{gap} to luka skumulowana, będąca sumą luk bezrobocia z poszczególnych okresów (t) w i -tym kraju.

Uzasadnienie ekonomiczne

Dodatnia luka bezrobocia sygnalizuje zakłócenie krótkookresowej nierównowagi rynku pracy, rzeczywista stopa bezrobocia lokując się poniżej stopy NAIRU informuje o prawdopodobnej błędnej alokacji zasobów. Zjawisko błędnych alokacji występuje zazwyczaj w okresach boomu gospodarczego¹⁵. Za szczególnie niebezpieczne należy uznać kumulowanie dodatnich luk bezrobocia w okresie średnim i długim, świadczące o nakładaniu się potencjalnie błędnych alokacji zasobów pracy w czasie. Jednak występowanie dodatniej luki bezrobocia, a nawet dodatniej skumulowanej luki nie jest jednoznaczne z istotnymi zaburzeniami równowagi rynku pracy. Tendencja obniżania stopy bezrobocia w okresie średnim i długim może odzwierciedlać zmiany strukturalne w gospodarce, lepsze dopasowanie zatrudnienia do potrzeb gospodarki i zmieniającą się strukturę samego zatrudnienia (na przykład: relacja umów o niepełnym wymiarze godzin (*Part-time*) do umów pełnoetatowych (*Full-time*), ilość umów na okres tymczasowy (*Temporary*), czy też zmiany w populacji osób aktywnych zawodowo). Zjawisko histerezy stopy bezrobocia należy traktować symetrycznie; to znaczy, że naturalna stopa bezrobocia może w długim okresie zarówno rosnać, jak i może spadać, odzwierciedlając nową strukturę gospodarki i lepsze dopasowanie rynku pracy. W celu prawidłowej identyfikacji zagrożeń, wynikających z sygnalizacji luki bezrobocia, niezbędna jest dodatkowa, pogłębiona analiza pozostałych obszarów równowagi makroekonomicznej. Duża skala skumulowanych błędnych alokacji zasobów pracy może prowadzić do wytworzenia nacisków inflacyjnych i zakłócenia równowagi pozostałych obszarów makroekonomicznych.

Źródła danych i dopuszczalne poziomy wskaźnika

Luka bezrobocia wyliczana jest w tej pracy na podstawie danych Eurostat¹⁶ (rzeczywista stopa bezrobocia), a stopa NAIRU¹⁷ pochodzi z danych OECD.

¹⁵ C. Borio, *The financial cycle and macroeconomics: What have we learnt?*, BIS Working Papers, No 395, December 2012, s. 17.

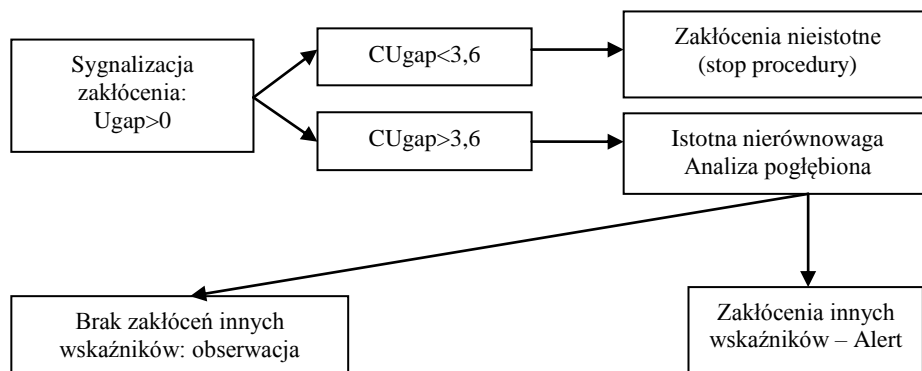
¹⁶ Rzeczywista stopa bezrobocia (*Unemployment Rate – annual average %*), Eurostat Code: une_rt_a

Każde dodatnie lokowanie luki bezrobocia ($U_{gap} > 0$) traktowane jest jako zakłócenie nierównowagi krótkookresowej (dopuszczalny próg równy zero). Za dopuszczalny poziom skumulowanej luki bezrobocia (CU_{gap}) przyjęto wartość górnego kwartyła historycznego rozkładu danych, dotyczących 20 europejskich gospodarek narodowych¹⁸ (członków OECD), który wynosi 3,6 punktu. Za początek kumulowania luk bezrobocia dla poszczególnych gospodarek przyjęto taki rok, w którym luka bezrobocia była maksymalnie bliska zera (takie zjawisko w badanych gospodarkach zazwyczaj występowało w latach 1998-2001).

Interpretacja ekonomiczna

Dodatnia luka bezrobocia sygnalizuje powstanie krótkookresowego zakłócenia nierównowagi rynku pracy. Rzeczywista stopa bezrobocia lokując się poniżej stopy NAIRU może sygnalizować potencjalne błędne alokacje zasobów. Proces weryfikacji zakłócenia odbywa się wg następującego schematu:

Rysunek 1. Proces weryfikacji zakłócenia nierównowagi rynku pracy¹⁹

Źródło: Opracowanie własne.

Przyjęcie powyższego schematu pozwala na niezawodną sygnalizację potencjalnego zakłócenia nierównowagi rynku pracy i dokonanie weryfikacji jego istotności dla równowagi makroekonomicznej. Silnie dodatnia luka

¹⁷ OECD, Economic Outlook No 93, June 2013.

¹⁸ Z badania wyłączone te gospodarki narodowe UE, które nie są członkami OECD.

¹⁹ Podobny, wieloetapowy proces weryfikacji zakłóceń prezentuje, D. Costello. „Strengthening economic governance in EMU: the Macroeconomic Imbalances Procedure”, Prezentacja, Warszawa, 5 July 2012.

skumulowana, znacznie przekraczająca poziom dopuszczalnego progu, może świadczyć o wysokim poziomie nagromadzonych w czasie błędnych alokacji zasobów, które mogą prowadzić do wystąpienia nagłych dostosowań o charakterze kryzysowym (podobnie jak skumulowana luka produkcji²⁰).

Badanie zakłóceń nierównowagi rynku pracy za pomocą luk bezrobocia

W tabeli 2 zebrano wyniki 20 analizowanych gospodarek narodowych. Przyjmując za główny cel wskaźników tabeli wykrywanie wszelkich zakłóceń nierównowagi makroekonomicznej w okresie 12-24 miesięcy przed wystąpieniem zjawisk kryzysowych, w tej pracy szczegółowa analiza obejmuje lata 2006-2008.

Tabela 2. Luka bezrobocia oraz skumulowana luka bezrobocia w wybranych krajach UE w latach 2001-2013

²⁰ D. Gross, C. Alcidi, *The Impact of the Crisis on the Real Economy*, CEPS, *Policy Brief*, No 201, January 2010, s. 8-9.

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
BE	Ugap	1,4	0,5	-0,2	-0,4	-0,5	-0,3	0,5	0,9	0,1	-0,3	0,7	0,3	-0,1
	CUgap	2,3	2,8	2,7	2,3	1,8	1,5	2,0	2,9	0,1	-0,3	0,5	0,8	0,7
CZ	Ugap	-0,5	0,2	-0,2	-0,7	-0,5	0,0	1,5	2,1	-0,2	-1,0	-0,6	-0,9	-1,0
	CUgap	-3,7	-3,5	-3,7	-4,4	-4,9	-4,9	-3,4	-1,2	-0,2	-1,2	-1,7	-2,6	-3,6
DK	Ugap	0,7	0,5	-0,3	-0,4	0,2	1,1	1,2	1,8	-0,7	-2,0	-2,0	-1,8	-1,6
	CUgap	2,0	2,5	2,3	1,9	2,1	3,2	4,4	6,2	-0,7	-2,7	-4,6	-6,4	-8,0
DE	Ugap	0,0	-0,5	-1,4	-1,8	-2,5	-1,9	-0,7	-0,2	-0,2	0,0	0,9	1,2	1,1
	CUgap	0,0	-0,5	-1,8	-3,6	-6,1	-8,0	-8,7	-8,9	-9,1	-2,7	-1,7	-0,5	0,6
EE	Ugap	-1,4	0,3	0,0	-0,1	1,4	3,2	4,5	3,9	-4,1	-6,9	-2,3	0,1	1,0
	CUgap			0,0	-0,1	1,3	4,5	9,0	13,0	8,9	2,0	-0,3	-0,5	0,5
IE	Ugap	4,1	3,3	2,9	3,0	3,2	3,1	3,1	0,6	-3,1	-4,0	-4,5	-4,2	-2,7
	CUgap	13,7	17,0	19,9	22,9	26,0	29,2	32,3	32,8	29,8	25,8	21,2	17,0	14,3
EL	Ugap	-0,7	-0,2	0,4	-0,2	0,5	1,6	2,5	3,4	2,3	-0,1	-4,8	-11,0	-11,4
	CUgap		-0,2	0,3	0,1	0,6	2,2	4,7	8,1	10,4	10,3	5,5	-5,5	-16,9
ES	Ugap	2,0	1,1	0,8	1,2	2,6	3,5	4,3	0,7	-3,2	-4,5	-5,0	-6,9	-7,2
	CUgap	4,4	5,5	6,3	7,4	10,0	13,5	17,8	18,5	15,3	10,8	5,9	-1,0	-8,2
FR	Ugap	0,5	0,3	-0,2	-0,6	-0,6	-0,5	0,1	0,6	-0,7	-0,9	-0,6	-1,1	-1,8
	CUgap	0,5	0,8	0,5	-0,1	-0,7	-1,2	-1,1	-0,5	-1,2	-2,1	-2,7	-3,8	-5,6
IT	Ugap	-0,1	0,1	-0,1	0,0	0,1	0,8	1,3	0,7	-0,2	-0,8	-0,6	-2,1	-2,7
	CUgap	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,8	2,1	2,8	2,6	1,8	1,2	-0,9	-3,6
HU	Ugap	0,7	0,6	0,7	0,6	-0,1	0,2	0,7	0,8	-0,7	-1,8	-1,3	-0,9	-0,6
	CUgap	0,7	1,3	2,1	2,7	2,6	2,9	3,6	4,4	3,7	1,9	0,6	-0,3	-0,9
NL	Ugap	1,3	0,6	-0,5	-1,3	-1,4	-0,5	0,2	0,6	0,0	-0,8	-0,7	-1,6	-3,2
	CUgap	3,2	3,8	3,3	2,0	0,6	0,1	0,2	0,9	0,9	0,1	-0,5	-2,1	-5,3
AT	Ugap	0,5	0,0	0,0	-0,6	-0,8	-0,5	-0,1	0,5	-0,4	-0,1	0,1	0,0	-0,8
	CUgap	1,1	1,1	1,0	0,5	-0,4	-0,8	-0,9	-0,4	-0,9	-0,9	-0,8	-0,8	-1,6
PL	Ugap	-1,8	-2,6	-2,0	-2,0	-2,1	-0,3	1,7	2,7	0,9	0,4	0,3	-0,1	-0,7
	CUgap	-2,4	-5,0	-7,1	-9,1	-11,1	-11,4	-9,7	-7,0	-6,1	-5,7	-5,4	-5,5	-6,2
PT	Ugap	1,4	0,6	-0,5	-0,5	-1,2	-0,9	-0,8	-0,1	-1,6	-2,5	-3,1	-5,2	-5,4
	CUgap	3,5	4,1	3,6	3,1	1,8	1,0	0,2	0,1	-1,4	-3,9	-7,0	-12,2	-17,6
SL	Ugap	0,3	0,1	-0,3	0,0	-0,2	0,2	1,1	1,6	0,3	-0,8	-1,4	-1,7	-3,2
	CUgap	0,2	0,3	0,0	0,0	-0,2	0,0	1,1	2,7	3,1	2,2	0,8	-0,9	-4,1
SK	Ugap	-2,8	-1,9	-0,8	-2,0	-0,9	1,1	2,4	3,6	1,2	-0,4	0,8	0,4	0,5
	CUgap	-6,7	-8,6	-9,3	-11,3	-12,2	-11,2	-8,7	-5,2	-4,0	-4,4	-3,6	-3,2	-2,7
FI	Ugap	0,6	0,1	-0,2	-0,2	0,0	0,6	1,0	1,2	-0,5	-0,7	-0,3	-0,5	-1,0
	CUgap	2,6	2,7	2,5	2,4	2,4	2,9	3,9	5,1	4,6	3,9	3,6	3,1	2,1
SE	Ugap	1,6	1,3	0,7	-0,1	-0,4	0,2	1,2	1,1	-1,0	-1,2	-0,8	-1,0	-1,1
	CUgap	4,6	5,9	6,6	6,5	6,1	6,3	7,5	8,6	7,7	6,5	5,7	4,7	3,6
UK	Ugap	0,8	0,6	0,6	0,9	0,8	0,4	0,7	0,6	-1,0	-1,1	-1,1	-1,1	-1,2
	CUgap	2,1	2,7	3,3	4,1	4,9	5,3	6,0	6,5	5,5	4,4	3,3	2,2	1,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat, OECD. Dla lat 2012-2013 dane EC European Economic Forecast Autumn 2013.

Krok 1. Sygnalizacja krótkookresowych zakłóceń nierównowagi rynku pracy. Dodatnia luka bezrobocia (*Ugap*) wystąpiła w latach 2006-2008 w 17 krajach, tworząc listę obserwacyjną obejmującą następujące gospodarki: BE (2007,2008), CZ (2007,2008), DK (2006,2007,2008), EE (2006,2007,2008), IE (2006,2007,2008), EL (2006,2007,2008), ES (2006,2007,2008), FR (2007,2008), IT (2006,2007,2008), HU (2006, 2007,2008), NL (2007,2008), AT (2008), PL (2007,2008), SL (2006,2007,2008), SK (2006,2007,2008), FI (2006,2007,2008), SE (2006,2007,2008), UK (2006,2007,2008). W pozostałych krajach (DE, AT, PT) nie stwierdzono występowania krótkookresowych zakłóceń nierównowagi rynku pracy.

Krok 2. Weryfikacja istotności i trwałości zakłóceń nierównowagi. Skumulowana luka bezrobocia (*CUgap*) przekraczała dopuszczalny próg (3,6 punktu) w roku 2008 w 9 krajach: DK (6,2), EE (13,0), IE (32,8), EL (8,1), ES (18,5), HU (4,5), FI (5,1), SE (8,6), UK (6,6). W pozostałych gospodarkach (BE, CZ, FR, IT, NL, AT, PL, SL, SK) zakłócenia nierównowagi nie nabrały

charakteru średniookresowego – gospodarki te nie są przedmiotem dalszej analizy.

Krok 3. Pogłębiona analiza zakłóceń nierównowagi makroekonomicznej metodą kontroli krzyżowej (*Cross Checking Method*) w 9 wybranych krajach. W wybranych 9 krajach stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych progów wielu innych parametrów, które zebrano w tabeli 3.

Tabela 3. Epizody zakłóceń nierównowagi makroekonomicznej w wybranych 9 krajach (ujęcie ilościowe w latach 2006-2008)

	CA	NIIP	REER	EMS	ULC	HPI	PSCF	PSD	GGD	U	TFSL	Σ
DK				2	1	1	3	3				10
EE	3	3	1		3	2	2	2			1	17
IE	2	1	1	3	3	1	3	3			1	18
EL	3	3				1	3		3		1	14
ES	3	3	1	1	3	2	2	3			2	20
HU	3	3			1		3		3		2	15
FI				1			2	1				4
SE	3			1		2	2	3				11
UK				3		1	2	3			2	11
Σ	17	13	3	11	11	10	22	18	6	0	9	120

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych *MIP Scoreboard*. (Komisja Europejska, 2012, s 10-12).

Pogłębiona analiza tabeli wskaźników wskazuje, że w latach 2006-2008 w analizowanych 9 gospodarkach doszło do 120 epizodów naruszania dopuszczalnych progów. Warto zwrócić uwagę, że przyjęty wskaźnik monitorujący rynek pracy (U – 3-letnia średnia krocząca) jako jedyny wśród wszystkich 11 wskaźników nie sygnalizował żadnych zakłóceń równowagi (sic!). Pogłębiona analiza musi składać się z dwóch elementów: analizy jakościowej (jako decydującej o stwierdzeniu istotności zakłócenia dla zachowania nierównowagi makroekonomicznej) i analizy ilościowej (informującej o ilości naruszeń dopuszczalnych progów). W niniejszej pracy, której celem jest określenie przydatności luki bezrobocia do wykrywania zakłóceń, analiza jakościowa zostaje pominięta. Z punktu widzenia analizy ilościowej najwięcej naruszeń nierównowagi dotyczyło ES (20), IE (18), EE (17), HU (15) i EL (14).

Krok 4. Wyznaczenie listy krajów objętych alertem i procedurą korekcyjną. Skumulowana luka bezrobocia w roku 2008, przekraczająca dopuszczalny poziom 3,6 punktu wystąpiła w 9 krajach. W przypadku 5 krajów (ES, EE, IE, EL, HU,) doszło w latach 2006-2008 do co najmniej 14-krotnego przekroczenia dopuszczalnych progów innych parametrów tabeli wskaźników. Na listę

alertów należy wpisać: Hiszpanię (ES), Estonię (EE), Irlandię (IE), Grecję (EL) i Węgry (HU).

W przypadku pozostałych krajów o przekroczonym progu skumulowanej luki bezrobocia (FI, DK, SE, UK) ilość zakłóceń nierównowagi pozostałych parametrów tabeli była mniejsza, co może świadczyć, że dodatnia luka bezrobocia i luka skumulowana w tych krajach znalazła swoje uzasadnienie w lepszym dopasowaniu rynku pracy do potrzeb gospodarki, wyznaczając nowy poziom stopy równowagi.

Zalety luki bezrobocia

Po pierwsze, historia kryzysów gospodarczych wskazuje, że w okresach boomu gospodarczego, poprzedzających wybuch zjawisk kryzysowych, zazwyczaj dochodzi do błędnych alokacji zasobów, co w przypadku rynku pracy objawia się zbyt niskim (nienaturalnym) poziomem stopy bezrobocia.

Po drugie, luka bezrobocia zapewnia niezawodną sygnalizację każdego krótkookresowego zakłócenia nierównowagi oraz zapewnia wykrycie go na wczesnym etapie występowania. Postać skumulowana luki bezrobocia eliminuje możliwość występowania „fałszywych” alarmów. Przyjęte dopuszczalne progi wynikają albo bezpośrednio z natury sygnału (każda dodatnia luka jako sygnał zakłócenia nierównowagi), albo z przyjętej metody statystycznej (przy skumulowanej luce bezrobocia).

Po trzecie, luka bezrobocia w jasny sposób komunikuje powstające zakłócenie krótkookresowe, co pozwala na jej łatwe zrozumienie.

Po czwarte, wyliczenie luki opiera się na danych pochodzących z renomowanych źródeł o najwyższej jakości (Eurostat, OECD).

Wady luki bezrobocia

Po pierwsze, do wyliczenia luki bezrobocia niezbędne jest oparcie analizy na nieobserwowalnych danych, dotyczących naturalnej stopy bezrobocia. W niniejszej pracy za naturalną stopę przyjęto stopę NAIRU, pochodzącą z zasobów OECD. Wyliczenia estymowanych wartości, nawet tych pochodzących z najlepszych źródeł, obarczone są pewną dozą niepewności, co może wpływać na ostateczny wynik wyliczenia luki bezrobocia.

Po drugie, proces weryfikacji sygnałów o pojawiających się zakłóceniach ma skomplikowaną, wieloetapową konstrukcję, co może utrudniać rolę komunikacyjną wskaźnika i wymaga dużego wkładu eksperckiego do oceny istotności i trwałości wskaźników.

Po trzecie, luka bezrobocia była przedmiotem niewielu badań i nie znajduje dostatecznego potwierdzenia w literaturze ekonomicznej.

Zakończenie

Celem wdrożonych przez UE nowych inicjatyw w zakresie zarządzania gospodarczego jest wzmocnienie koordynacji i nadzoru krajowych polityk gospodarczych. Podstawowym narzędziem do realizacji celu jest Procedura Nierównowagi Makroekonomicznej, składająca się z dwóch powiązanych z sobą elementów. Pierwszym z nich jest ramię prewencyjne Procedury (*Preventive arm*), służące do wczesnego wykrywania wszelkich zakłóceń nierównowagi makroekonomicznej, a drugim elementem jest ramię korekcyjne (*Corrective arm*), wyposażone w możliwość wszczęcia Procedury Nadmiernej Nierównowagi (*Excessive Imbalance Procedure*) nakładającej kary na kraje nieprzestrzegające reguł. W części prewencyjnej szczególną rolę odgrywa coroczny raport o wykrywaniu zakłóceń (*Alert Mechanism Report*), na który składa się ocena parametrów przyjętych w tabeli wskaźników (*Scoreboard*) oraz pogłębiona analiza ekonomiczna. Parametry przyjęte w tabeli wskaźników powinny wykrywać wszelkie zakłócenia nierównowagi na wczesnym etapie ich występowania, tak by można było podjąć działania korygujące. W zakresie monitorowania nierównowagi rynku pracy przyjęto stopę bezrobocia w postaci 3-letniej średniej kroczącej. Wydaje się, że wskaźnik ten nie wypełnia zadań stawianych konstruowanemu w tabeli wskaźnikom. Tak liczona stopa bezrobocia nie wykrywa zakłóceń nierównowagi rynku pracy, a jej funkcja ogranicza się do przedstawienia stanu stopy bezrobocia w horyzoncie średniookresowym. Przekroczenie dopuszczalnego progu co najwyżej wykrywa ewentualne trudności z utrzymaniem równowagi fiskalnej. Przedstawiona w tej pracy luka bezrobocia, choć nie pozbawiona wad, w niezawodny sposób sygnalizuje wszystkie potencjalne zakłócenia rynku pracy. Kwestią osobną jest sposób określenia istotności i trwałości wykrytych zakłóceń, co prawdopodobnie musi być przedmiotem dodatkowych badań. Przyjęty w tej pracy wieloetapowy proces weryfikacji występujących zakłóceń, opierający się na kumulowaniu luk bezrobocia w czasie, nie znajduje dostatecznego potwierdzenia w literaturze ekonomicznej, co może z jednej strony świadczyć o słabości przedstawionej koncepcji, a z drugiej strony może wskazywać kierunek nowych badań w zakresie wykrywania zakłóceń nierównowagi rynku pracy.

Obserwując eksplozję stopy bezrobocia w niektórych krajach (na przykład w Hiszpanii, Irlandii, Grecji czy Estonii) i związane z tym problemy społeczne, warto zauważyć wysoką korelację skumulowanej luki bezrobocia w roku 2008 i niezwykle silnych dostosowań sfery realnej w okresie kryzysu. Występowanie tej korelacji nie jest jednak jednoznaczne z występowaniem bezpośredniego związku przyczynowego. Wzrost stopy bezrobocia w niemal wszystkich krajach w okresie kryzysu jest wynikiem wielu niezwykle skomplikowanych procesów,

a potencjalne błędne alokacje zasobów pracy, dokonane w okresie ożywienia i boomu gospodarczego, mogą stanowić tylko jeden z czynników.

Komisja Europejska podkreślając istotne znaczenie tabeli wskaźników w wykrywaniu zakłóceń nierównowagi makroekonomicznej nie uznaje procesu tworzenia tabeli za ukończony. Trafność doboru wskaźników podlega regularnej ocenie. Wydaje się, że średniookresowa stopa bezrobocia (3-letnia średnia krocząca) niezbyt dobrze wypełnia funkcję wykrywającą zakłócenia nierównowagi rynku pracy, a przedstawiona w tej pracy luka bezrobocia jest próbą poszukiwania alternatywnego, lepszego wskaźnika.

Bibliografia

1. Ball L., Mankiw N. G., *The NAIRU in Theory and Practice*, Journal of Economic Perspectives-Volume 16, Number 4-Fall 2002.
2. Borio C., *The financial cycle and macroeconomics: What have we learnt?*, BIS Working Papers, No 395, December 2012.
3. Borio C., Disyatat P., Juselius M., *Rethinking potential output: Embedding information about the financial cycle*, BIS Working Papers, No 404, January 2013.
4. Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie (2010), *Ein neues Verfahren für die wirtschaftspolitische Koordinierung in Europa*, August, <http://www.bmwi.de/DE/Service/suche,did=352240.html?view=renderPrint>, [dostęp: 30 października 2013].
5. Costello D. (2012), *Strengthening economic governance in EMU: the Macroeconomic Imbalances Procedure*, Prezentacja, Conference on Economic Governance in the EU/euro area – what lessons for Poland?, Warszawa, 5 July 2012.
6. European Commission (2010a), *Enhancing economic policy coordination for stability, growth and jobs – Tools for stronger EU economic governance*, COM 2010, 30 June.
7. European Commission (2010b), *EU economic governance: the Commission delivers a comprehensive package of legislative measures*, IP/10/1199. 29 September.
8. European Commission (2010c), *Economic governance package (2): Preventing and correcting macroeconomic imbalances*, MEMO/10/454. 29 September.
9. European Commission (2010d), *Economic governance package (3): Chronology and overview of the new framework of surveillance and enforcement*, MEMO/10/456. 29 September.
10. European Commission (2012), *Alert Mechanism Report – 2013*, Brussels, 28.11.2012.

11. Friedman M., *Rola polityki pieniężnej*, w: *Teoria i polityka stabilizacji koniunktury. Wybór tekstów* (opr. A. Szeworski), PWE, Warszawa, 1975.
12. Gros D., Alcidi C., *The Impact of the Crisis on the Real Economy*, CEPS, Policy Brief, No 201, January 2010.
13. Heise M., Lindeck S., Petersen A. K., Schneider R. and Voegeli K., *The Euro Monitor 2010 – Indicators for Balanced Growth*. 25 Oktober 2010.
14. Koske I., Pain N., *The Usefulness of Output Gaps for Policy Analysis*, OECD Economic Department Working Papers, No 621, 2008.
15. Knedlik T., Schweinitz G., *Macroeconomic Imbalances as Indicators for Debt Crises in Europe*, IWH Diskussionspapiere No 12, Halle Institute for Economic Research, August 2011.
16. Mc Morrow, Roeger W., *Time – Varying Nairu/Nawru Estimates for the EU's Member States*, ECFIN, *Economic Paper*, No 145, September 2000.
17. Solow R., *Jak ostrożny powinien być bank centralny?*, w: *Inflacja, bezrobocie a polityka monetarna*, pod red. B.L. Friedmana, Cedewu, Warszawa, 2002.

THE UNEMPLOYMENT GAP AS AN ALTERNATIVE INDICATOR TO DETECT MACROECONOMIC IMBALANCES IN THE EU

The sharp crisis, the explosion of unemployment rate and the threat of loss solvency in some countries led to the implementation of a number of new initiatives to strengthen the coordination and surveillance of national economic policies in the EU. The main tool for achieving this is the Macroeconomic Imbalance Procedure, which is an important element of preventive detection and possible correction of any imbalances. The table of indicators (Scoreboard), containing 11 indicators of well defined, acceptable thresholds is used for detection of the imbalances. Monitoring labour market, which is an important element to detects imbalances at the macro level way, based on the observation of the unemployment rate, expressed in the form of 3-year moving average. However, such an indicator fulfill the function is not enough for early detection of imbalances. On the contrary, in the years immediately preceding the outbreak of the crisis (2006-2008), this indicator informed about the continuous improvement of the balance of labour markets in the EU countries. This paper presents an alternative indicator to detect imbalances – the unemployment gap, defined as the difference between the actual unemploy-

ment rate and the NAIRU. The study leads to the conclusion that the unemployment gap is a significantly better way than 3-years unemployment rate to indicate the presence of any potentially dangerous imbalances. The method for determining the relevance and sustainability of the detected imbalances is a separate issue, which is likely to be the subject of further research. Monitoring labour market imbalances by unemployment gap is an attempt to detect failures at a very early stage of their occurrence and gives a chance to take the necessary corrective action.

Keywords: policy coordination, macroeconomic imbalances, Scoreboard, crisis management.

Wykaz skrótów:

AT – Austria

BE – Belgia

BG – Bułgaria

CY – Cypr

CA – saldo rachunku obrotów bieżących

CUgap – skumulowana luka bezrobocia

CZ – Czechy

DK – Dania

EE – Estonia

EMS – udział w rynkach eksportowych

IE – Irlandia

EL – Grecja

ES – Hiszpania

FI – Finlandia

FR – Francja

HPI – indeks cen nieruchomości

HU – Węgry

IT – Włochy

LV – Łotwa

LT – Litwa

LU – Luksemburg

MT – Malta

NAIRU – stopa bezrobocia nie powodująca przyspieszenia inflacji

NIIP – międzynarodowa pozycja inwestycyjna netto

NL – Holandia

PL – Polska

PSD – zadłużenie sektora prywatnego

PSCF – przepływy kredytowe sektora prywatnego

PT – Portugalia

REER – realny efektywny kurs walutowy

RO – Rumunia

SL – Słowenia

SK – Słowacja

SE – Szwecja
TFSL – zobowiązania sektora finansowego
U – stopa bezrobocia
UE – Unia Europejska
Ugap – luka bezrobocia
UK – Wielka Brytania
ULC – nominalne jednostkowe koszty pracy